

ÎNCEPUTURI

N-a fost niciodată altundeva decât acolo unde mai fusese. În afară de clipele când Fenton l-a luat să vadă marea și alte câteva locuri de care abia își mai amintește, a fost doar unde a mai fost și înainte. Familiar este pentru el ce știe și de care nu se desparte niciodată de bunăvoie, așa că întreaga lui viață a însemnat un târâș lent prin siguranța propriei sale zone, unde granițele sunt bine fixate și încadrate într-o rețea îngustă de străzi și câteva drumuri mai largi pe care el doar rareori le-a parcurs până în centrul orașului. Când pică ceva nu e niciodată vorba de ceva spectaculos – mărunțiș uitat pe prispa unei bucătării sau bănuși de plată a vreunei facturi lăsați pe o poliță în spatele vreunui ornament, ba odată chiar o veche lampă cu petrol pe care o păstrase până ce petrolul se consumase, după care o arsese. Nimic spectaculos, dar suficient cât să-i întrețină și chiar alimenteze o ambiție mai mare. Dorința de a fi cineva. Asta e tot ce-și dorește el cu adevărat.

Ca atare, resimte călătoria în care a fost acum luat ca pe un drum până la capătul lumii, și este înspăimântat că ar putea cădea dincolo de marginea necunoscută și neîncercată a acesteia. În mașină, înghesuit bine între oasele tari ale umerilor și picioarelor celor doi bărbați, încearcă mai întâi să privească pe geam, socotind că trebuie să memoreze totul, ca să se poată întoarce cu prima ocazie pe care o prinde, dar pe măsură ce minutele devin ore, renunță și își dă seama că nu are cum să descâlcească îngrozitorul labirint de drumuri până la originea lor. E mai înfricoșat de distanța pe care o străbate decât de cei trei bărbați din mașină, chiar dacă știe că ei înțeleg la ce iau parte. Se simte ca și cum s-ar scurge lent afară din lumea

căreia îi aparține și se gândește la un astronaut pe care l-a văzut odată la televizor efectuând niște reparații în afara vehiculului spațial, în vreme ce era atașat de acesta cu un cablu. Ce se întâmplă dacă se rupe cablul? Iar în acea mașină el se simte brusc imponderabil, dus departe de casă și de siguranța cuibului de curenți cărora nu li se poate opune și pe care nici măcar nu poate să-i vadă. Îl apucă brusc tremuraturul și unul din bărbați se îndepărtează de el, ca și cum ar fi fost speriat să nu ia cine știe ce boală contagioasă.

Culeg de pe drum un al patrulea bărbat, care se așază pe scaunul din față și se uită lung la el, după care îi întoarce spatele. E o privire pe care el a mai văzut-o. Știe ce spune ea, dar de această dată nu răspunde cu o privire sfidătoare, ci își pleacă ochii în jos. Dacă ar fi vorbit cineva din mașină poate că și-ar fi dat seama la ce se gândesc ei și ce avea să i se întâmple lui, dar singura voce îi aparține bărbatului care stă pe scaunul din față și care dă indicații de drum șoferului, fără a da din cap sau a face vreun gest, așa că nici măcar nu e sigur că acele vorbe aparțin individului. Când bărbatul din dreapta lui scoate un pachet de țigări și le oferă țigări celorlalți, doar șoferul, cel mai tânăr dintre cei patru, cere una, care îi este aprinsă și trecută în față. Și el ar vrea una, și chiar întoarce capul în lateral ca să se uite la posesorul țigărilor, dar i se răspunde suflându-i-se fum drept în față.

Vrea să se ducă acasă, dar acum e prea speriat ca să mai rostească ceva. Încearcă să se gândească la asta. Dacă o spune, va părea un copil și ei nu vor mai avea nici un fel de respect pentru el, dar poate că tocmai un copil ar trebui să fie acum. Poate că asta e cel mai bine pentru el, ca și cum dacă ar fi suficient de mic ei l-ar duce la casa de care aparține, l-ar livra înapoi pe strada lui ca pe un colet poștal. Fumul de la cele două țigări plutește leneș dincolo de el; acum chiar are mare poftă de una. Se gândește să ceară, dar n-o face deoarece puștii nu fumează. Tăcerea începe să îl apese și el simte că plutește în derivă în imensitatea spațiului, ca și cum ar fi fost separat de nava-mamă. Trebuie să găsească repede ceva de care să se agațe, așa că, în vreme ce frica i se insinuează lipicioasă pe gât și îi pițigăiază glasul, el spune:

– Vreau să merg acasă.

– Omul de pe scaunul din față se întoarce pe jumătate și arată cu degetul spre el.

– Nu vorbi, zice el. Nu scoate o vorbă până ce nu ți se va cere.

Vrea instinctiv să-i replice, să rostească ceva, dar individul din stânga lui îi înfige cotul în coaste, nu ca să-l rănească, ci ca să-l avertizeze, și, simțind frica în acea atingere, frica altcuiva, tace.

Acum sunt la țară și câmpiile de pe o parte și cealaltă a mașinii se rostogolesc ca niște valuri verzi. Se întunecă și nu se văd felinare. Este cel mai groaznic loc în care a fost vreodată; mașina începe să salte de-a lungul unei alei înguste, unde copacii se apleacă în față și aproape că ating portierele cu crengile lor. După ce opresc în fața unei case i se face semn să iasă – deja își dă seama că nimeni nu vrea să-l atingă –, iar când se dă jos privește cerul și resimte groaza negrului ca de smoală și a mulțimii de stele. Aproape că se bucură că ajunge în interiorul casei, după care se trezește într-o cameră, înconjurat de praveleștea confortabilă a mobilei vechi și, chiar în vreme ce privirea lui o inspectează profesional înainte de a o abandona disprețuitoare ca oferind prea puține obiecte de șterpelit, încep întrebările.

– De ce ai făcut-o?

– Nu știu, răspunde el. Jur pe Dumnezeu, nu știu.

Primul lui răspuns îi aduce un dos de palmă peste față și el simte picătura de sânge care i se scurge încet din nas și cade fierbinte peste buza superioară, dar durerea în sine este aproape cauterizată de șoc. Curând după aceea urmează o lovitură în lateralul capului, care îi prinde și colțul ochiului și îi provoacă un junghi ascuțit de durere. Acum deja plânge.

– Încetează cu smiorcăiala înainte de a primi ceva pentru care să plângi cu adevărat, spune individul, iar el face ce i se spune, deoarece acest bărbat care stă în fața lui îl înspăimântă mai mult decât oricine altcineva cunoscut de el vreodată.

Iar groaza provine nu de la izbitorile bruște și imprevizibile ale pumnilor lui, o chestie pe care el o înțelege, ci de la faptul că ochii individului îi spun că e o chestie personală, iar el nu pricepe cum se poate așa ceva, de vreme ce nu s-au mai văzut niciodată până atunci.

– Când ai fost abordat pentru prima dată? Ce ți-au spus? Cu cât ai fost plătit? Ce le-ai spus?

Sunt aceleași întrebări, reluate iar și iar.

– Au spus că mă vor omorî. Că îmi cunoșteau familia și că o va omorî și pe aceasta, spune el, prefăcându-se că plânge. Nu le-am zis nimic – nu știam nimic. Am inventat niște chestii pentru că eram speriat. Jur pe Dumnezeu că nu știam nimic despre absolut nimic. Cum aș fi putut să știu ceva?

Întrebările par să curgă la nesfârșit și el le răspunde la toate cu ceea ce ei știu deja și cu ce crede el că ar vrea ei să audă. Le oferă toate motivele existente și vorbește cu sinceritate exersată îndelung, ca ei să îl creadă. Dar îi minte, deoarece el știe că nu e răspunsul corect și cum ar putea să dezvăluie, pentru sine sau pentru ei, adevărul că a comis fapta deoarece pentru o vreme asta l-a transformat în cineva? Că i-au plăcut întâlnirile cu Fenton, că din nimic și de nicăieri a descoperit o importanță de sine pe care a savurat-o așa cum a savurat tot ce i s-a întâmplat vreodată. Se gândește la ziua în care Fenton i-a spus că îl lasă să plece, că nu mai era de nici un folos, că devenise o pierdere de timp și de bani. Amintirea încă îi lasă un gust amar. Dar el n-a făcut-o pentru bani. Asta putea să jure cu mâna pe inimă, n-a făcut-o niciodată pentru bani.

Uneori are impresia că n-a făcut niciodată nimic pentru bani. Nici măcar în cazul spargerilor de locuințe sau al furturilor. Mai precis, nu a făcut-o chiar pentru bani. Îi plăcea ceva anume când se găsea în casele altor oameni, când pătrundea în universul altcuiva, când le atinge lucrurile, când vedea ce au ei, cum trăiau ei. Uneori luarea de lucruri însemna doar modul lui de a-și justifica sieși ceea ce făcea și riscurile pe care și le asuma. Uneori, de asemenea, lua lucruri care n-aveau nici o valoare și nu puteau fi vândute; le lua pur și simplu pentru că îi plăceau și voia să le aibă și el o vreme, înainte de a le arunca.

Trebuie să mărturisească totul în fața casetofonului care înregistrează și uneori greșește și ei trebuie să o ia de la capăt, astfel că totul durează mult. După ce crede că totul s-a terminat, el întreabă:

– Acum pot să merg acasă?

Dar nu primește nici un răspuns și e lăsat singur în încăperea până ce o persoană care nu fusese în mașină vine și se uită la el. Bărbatul

nu scoate nici o vorbă, dar își duce vârful degetului sub bărbie și își înclină capul, ca și cum l-a cerceta cu privirea. Apoi se aud strigăte de afară, voci certându-se, dar deși el știe că totul e legat de el, nu poate desluși cuvintele prin ușa încuiată. Liniștea care urmează îl înspăimântă mai tare decât strigătele. Își atinge blând orbita ochiului cu buricele degetelor – simte pielea umflată și ușor deformată, ca un rest de balon explodat, iar când împinge cu degetul, pielea se deplasează și se întinde.

Când își apasă cu delicatețe nasul cu dosul palmei, pe piele cad picături întunecate de sânge uscat de culoarea ruginii, și el le scutură aruncându-le pe podea. Încearcă să privească prin gaura cheii de la ușă, dar cheia înfiptă în cealaltă parte a broaștei îi blochează privirea. Ducându-se la fereastră, deschide draperiile și încearcă să se zgâiască afară, dar nu zărește decât propria reflexie în geam și, deși știe că ar putea stinge lumina, frica lui de întuneric îl împiedică să o facă. Este o fereastră mare, solidă, dar deasupra are două fante minuscule, nu mai mari decât o cutie de pantofi. Nu prea pare posibil, dar amintirea vocilor furioase și liniștea de după aceea îl motivează să acționeze, așa că apucă scaunul pe care stă și îl poziționează lângă geam. Are nevoie de câteva secunde ca să priceapă cum să-și îndoieie capul, dar după ce își dă seama știe că poate reuși. Ezită, brusc mai înfricoșat de ce îl așteaptă afară decât de ceea ce se află în casă, după care, tremurând ca un înotător care tocmai iese din apele reci ale mării, își strecoară capul în lateral prin spațiul îngust; în vreme ce picioarele lui zgârie geamul, își contractă umerii și se strecoară prin deschizătură. E prea mică, prea îngustă, dar el își contorsionează trupul ca un țipar și centimetru după centimetru se târăște prin acel spațiu, până ce capul și partea superioară a trunchiului ajung afară, iar după ce își coboară mâinile ca să ajungă la pervaz, picioarele i se eliberează în sfârșit; fără sprijinul lor, se rostogolește la pământ.

Lumea e ciudată, mai ciudată decât știuse el vreodată, și asta îl face să rămână fără răsuflare. Își aude propriul scâncet de uimire când se uită în sus la luna albă și plină, iar aerul este încărcat cu mirisme pe care nu le recunoaște. Se aude țipătul îndepărtat al unui animal și el își lipește spatele de masivitatea reconfortantă a zidăriei,

dar n-are parte de odihnă, deoarece aproape imediat aude o voce strigând în încăperea din spatele lui și își dă seama că n-are încotro decât să se ridice în picioare și să pornească în necunoscut. Înconjoară casa în fugă și traversează curtea – și încremenește brusc, căci nu e deloc sigur încotro să o ia. Se vede umbra cenușie a unor bucăți de metal dar groaza că acolo s-ar putea ascunde animale îl împinge de la spate ca să o ia prin partea laterală a casei și să iasă pe un câmp plin de copaci. Știe că nu e o pădure – copacii sunt aliniați în șiruri drepte –, dar habar n-are cum se numește chestia aia. În vreme ce fugă aude vocile urlând și zgomote de uși trântite. Vocile sunt furioase și asta îl face să fugă mai tare, să se repeadă la adăpostul crengilor, uneori împiedicându-se peste terenul denivelat, iar picioarele lui dau peste obiecte dure care par a fi pietre îngropate în iarbă.

Nu mai poate fugi – n-a fost niciodată un bun alergător –, iar pieptul i se umple de foc, așa că taie rândurile și se furișează în spatele unui copac. Simte un miros pe care crede că îl recunoaște – seamănă cu dulceața maronie a sticlelor goale de bere stivuite în spatele clubului –, iar când caută febrile prin iarbă mâinile lui dau peste un măr, dar care are carnea umflată și putrezită, așa că el îl aruncă dezgustat. Următorii au torțe, iar capetele lor cețoase și gălbui de lumină se învârt încoace și încolo, dar una dintre ele începe să își croiască drum constant înspre el.

– Vreau să mă duc acasă, rostește el, în vreme ce palma lui cuprinde scoarța copacului, care îi conferă o senzație cum nu mai trăise până atunci.

Este inegală, mătăsoasă și încrețită, și pare atât de vie în mâna lui, încât el își dorește brusc senzația de cărămidă moartă, de beton, de strada căreia îi aparține, așa că rostește iarăși:

– Vreau să mă duc acasă.

Niciodată nu și-a dorit ceva mai tare. Se uită la lumina care se apropie în arcuri legănate și închide ochii preț de o secundă, ca și cum asta ar fi putut face lumina să dispară, dar când îi redeschide vede tipsia albă a lunii așezată printre șirurile reci de stele și forma umbroasă a următorului apropiindu-se încet în penumbră.

HENRY STANFIELD

Dacă ea ar fi fost să îl roage personal și să stea atât de aproape încât el să poată sorbi din profunzimile căprui ale ochilor ei, chiar și acum el ar fi putut spune da. Însă ea este deja echipată cu costumul de scafandru și stă rigidă cu ceilalți în cealaltă parte a vasului, ca o figurină de Antony Gormley¹ îmbrăcată în metal negru. Chiar și într-o profesie care continuă să se agațe cu îndărătnicie de vestimentația unei epoci revoluate, acești tineri bărbați și aceste tinere femei par curioși de separați de orice reflexie descifrabilă a sinelui lor și, cu toate că el se uită fix la ea, ochii căprui-închis pe care îi îndrăgește atât de mult sunt adumbriți de lumina care cade pe ochelarii ei de scafandru ridicol de mari. În gura lui adastă un gust bolnăvicios și, cu fiecare clipă care trece, Henry Stanfield simte tot mai mult cum demnitatea lui se face încet țândări. Din fericire, a găsit un loc ferit ca să-și golească conținutul stomacului când vasul a pătruns pe un canal încercat de vânt, imediat după ce traversaseră False Bay. Se așteptase într-o anumită măsură ca Oceanul Indian să fie neted ca sticla și parfumat cu mistere, dar până acum albastrul incredibil al apei a fost încontinuu tulburat de valuri albe șuierătoare și cu creste înspumate mari. În plus, la senzația tot mai intensă de absurd hilar, dacă nu chiar de vulgaritate, a expediției, se adaugă nevoia deloc binevenită de a sta cu picioarele desfăcute și de a voma, ca bețivii. A te deplasa undeva seamănă cu provocarea de a urca pe o scară abruptă și asta simte el încercând să pășească peste resturile de pe vas care umplu puntea cu o harababură de găleți, frânghii, fragmente de mașinării nedefinite și haine.

¹ Sculptor britanic contemporan născut în 1950. (n.tr.)

La capătul unei călătorii practice de trei săptămâni în Africa de Sud, pentru a vedea ce lecții se pot trage din experiența unui proces pentru Adevăr și Reconciliere¹, nu acesta este punctul culminant perfect prevăzut de el. Îl anticipase cu mare dorință și chiar începuse să aranjeze o cină de sfârșit de călătorie într-unul dintre cele mai frumoase restaurante de pe coasta de est din Cape Town, unde s-ar fi așezat la marginea a ceea ce el anterior presupusese a fi un ocean neobișnuit de elegant, ca să mănânce fructe de mare exotice și unde el să spună povești pline de umor despre mecanismele legii. În fruntea unei mese lungi, cu trabucul și paharul de vin în mână, distrând nou-formata echipă de secretariat cu o noapte finală a celor mai bune din vechile lui poante favorite, un repertoriu testat și adevărat, garantat pentru stărnirea râsetelor. Ținând instanța la degetul mic – asta își imaginase el, nu ținându-se de marginea unui vas vechi condus de cineva care arată ca și cum s-ar fi modelat singur după personajul Quint al lui Robert Shaw. Bătrânul pezevenghi și-a ridicat deja un crac al pantalonilor ca să dea la iveală o cicatrice albită, în formă de seceră, despre care pretinde că i-a fost provocată de un rechin. Mai degrabă a fost vorba de o cădere de bețiv noaptea târziu de pe o motocicletă sau de vreo împiedicare în echipamentele de pescuit pe vreun doc oarecare, dar uluitor a fost că atunci când individul i-a invitat să-i atingă cicatricea, să urmărească cu degetele presupusele urme de colți, Laura fusese prima care acceptase oferta, ca un soi de discipol ros de îndoieli care întinde nervos mâna ca să simtă stigmatul. Apoi, unul câte unul s-au conformat invitației, în vreme ce acest căpitan Ahab strălucea de mândrie și de bravada care îi marcau fiecare dintre ordinele sale lătrate și fiecare pas din mersul legănat cu care se plimbă de la un capăt la altul al bărcii, ca un crab plin de răni ale trecutului și încercat de viață.

Singura plăcere pe care o descoperise în întreaga poveste nenorocită fusese aceea a ștergerii rânjetului de încrezut de pe fața bătrânului

¹ Comisia pentru Adevăr și Reconciliere a fost înființată în Africa de Sud după abolirea apartheid-ului. Victimele abuzurilor au fost invitate în cadrul unor audieri să deponă mărturie asupra suferințelor îndurate, iar unele dintre ele au fost selectate ca martori în procese de condamnare a acestor abuzuri. (n.tr.)

lup de mare atunci când se prezentase la el cu documentele lui de exonerare, care se presupuneau că îl absolvă de orice responsabilitate în cazul în care vreun membru al expediției era mâncat de un rechin.

– Mulțumesc, căpitane, anunțase el, dar consider că e corect să te informez că acest echipaj pe care tu îți propui să îl scoți la plimbare pe ocean este, de fapt, o adunare de avocați, făcând parte dintre cele mai luminate minți ale dreptului. Așadar, ne poți oferi câteva secunde ca să parcurgem acest document?

În sufletul lui se bucurase de chicotele înfundate ale echipei lui, de expresia bruscă de neplăcere de pe fața marinarului, și resimțise o plăcere aparte în râsetul care încrețise ochii ei.

– Așa că organizatorii nu acceptă nici un fel de responsabilitate pentru vătămări individuale, pierderi de membre sau de proprietate personală, vătămări accidentale ale corpului în urma contactului intim cu vreo creatură prădătoare a oceanului, în special cu vreun rechin.

După aceea citiseră lunga listă de prevederi legale într-o parodie de exercițiu de studiere a legii, fiecare dintre ei găsind o propoziție pe care să o scoată în evidență spre amuzamentul general, până ce epuizaseră totul și conveniseră ca atunci când se vor întoarce acasă să înrămeze unul din documentele originale și să îl atârne în birourile lor.

În orice caz, amuzamentul aceluia moment pare acum o compensație extrem de săracă pentru realitatea experienței care se desfășoară sub ochii lui. Hotărâseră limpede ca excursia să ia sfârșit în Cape Town, unde ultimele trei zile aveau să reprezinte timp liber, iar adevărul era că propunerea fusese inițiată chiar de el. După trei săptămâni de întâlniri sufocante și nesfârșite cu înfumurații și condescendenții de la Congresul Național African și cu sprijinatorii lor aleși pe sprânceană; după studierea în detaliu a documentației legale și întocmirea de lungi rapoarte; după drumuri lungi și inutile pe drumuri prăfuite către diverse așezări ca să vorbească cu cei care participaseră la procesul pentru Adevăr și Reconciliere și interminabilele discursuri despre nevoia de *ubuntu*, filozofia africană a umanismului – după toate acestea perspectiva de a încheia totul cu aerul mai răcoros al coastei oceanice și cu o relaxare cu greu câștigată